פסולה בסוכה ובמבוי. תימה דהוה ליה למימר ימעטו כדאמרי׳ בריש מסכת סוכה (דף ב.) מנוי דרבנן תני תקנתא וי״ל משום דבעי למימר כסוכה[א] נקט לשון פסולה אי נמי לפי שהיה לריך להאריך בלשון ולומר יכבה וימעטו ויחזור וידליק דלמעטו[ב] כמו שהיא מודלקת לא סגי כדאמרינן בפ׳ במה מדליקין (שבת דף כב.): הדליקה בפנים והוציאה בחוץ לא עשה ולא כלום וכבה נמי לא שנא[ג]:

הדרן עלך הכונס

מרובה. מי קתני אין בין כו׳. משמע הכא היכא דתני אין בין לא שייך למימר תנא ושייר והקשה הר״י מאורלינ״ש מהא דתנן בפ״ק דמגילה (ד׳ ח. ופס ד״ה אין) אין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן כדתנן בהמקדיש אלא שהנדרים באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן מן המעשר ונדר שהוא דבר שבחובה אין באה אלא מן החולין כדתנן בהתודה (מנחות ד׳ פב.) וי״ל דהתם לא בא לשנות כל עניין שנדר ונדבה חלוקים זה מזה אלא בא לומר שאין חיוב הבאה בזה יותר מבזה אלא אחריות אבל לענין כל תאחר זה וזה שוין וכן אין בין שבת ליום הכפורים לא איירי לכל דבריס שביניהס כגון איסור אכילה וכן אין בין י״ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד לא איירי בחומר שבשניהס כגון לאו ומיתה אלא בדבר האסור או מותר לעשות בהן ועוד י״ל דהך משנה דמגילה שנויה במסכת קנים (פ״ח מ״ח) גבי עולת העוף ועולה בין נדר בין נדבה אין באה מן המעשר כיון דאין בה אכילת אדם כדדריש בסיפרי בפ׳ עשר תעשר ת״ל ואכלת ושמחת שמחה שיש בה אכילה יצאו עולות שאין עמהן אכילה ואין להאריך כאן יותר[ד]:

מרובה קתני תנא ושייר. לשון ראשון דמייתי סייעתא לא בעי למימר דשייר דסבר דהוא לישנא דכיון דקתני מרובה אין לומר שייר כמו באין בין וכן משמע הלשון דקאמר לישנא בתרא מי קתני אין בין מרובה קתני משמע שתחילה היה סבור דמרובה הוי כמו אין בין וא״ת ומאי שייר דהאי שייר וי״ל דשייר טענת גנב באבידה דדרש לקמן רבי יוחנן דמשלם כפל ואי טעין טענת גנב בפקדון לא משלם ארבעה וחמשה בטבח ומכר[ד] אבי נמי טוען טענת גנב באבידה ועוד שמשייר שותף שגנב מחבירו ושותפין דאמר לקמן בפירקין[ה] לא משלם ארבעה וחמשה כדאמר לקמן בפירקין (ד׳ עח.:)[ו] ועוד יש מפרשים דאין לחוש הכא אם אינו משייר כי אם דבר אחד כיון דלא נחת למיינא אלא דגלי לן שיש ריבוי בכפל מארבעה וחמשה:

יצאו קרקעות כו׳. וא״ת כיון דאמעיטיי משבועה[ז] דאמרינן בפרק האזהב (ב״מ ד׳ מז.:) תיפוק ליה דאין בהם כפל בטוען טענת גנב דלא משלם אלא בשבועה כדאמרינן לקמן בשמעתין[ח] וליכא למימר דאצטריך לקופץ ונשבע דבגזול קמא (לקמן ד׳ קו.) מוכח דלא משלם אא״כ ב״ד משביעין אותו וי״ל דאצטריך להיכא דנשבע ע״י גלגול כדתנן (קדושין ד׳ סו.) זוקקין הנכסים שיש להם אחריות עם הנכסים כו׳ לישבע עליהן[ט] ומיהו לפי מאי דמסקינן לקמן האי כל ריבוי הוא מדלא כתיב הני פרטי גבי כסף וכליס וס״ל דכפל ושבועה הכל אחד ניחא דליכא אלא חד קרא לתרוייהו[י] וא״ת וגניבה בקרקע היכי שייכא וי״ל במשיג גבול[יא] א״נ במחובר לקרקע כי ההיא דר׳ גפנים טעונות וטוען שנגנבו לו ה׳ ומנא אהא דגנב (שבועות ד׳ מב.): **יצאו שטרות.** ואם תאמר למה לי קרא למעט מכפל והא אפי׳ אבדו בידים לא משלם קרן למאן דלא דאין דינא דגרמי ואפי׳ מאן דאמרינן לא הוו אלא מדרבנן כדפריש בסוף [הפרה] (ד׳ נד. ד״ה חמור) וי״ל כיון דאי איתיה לשבועה בעין חייב להחזיר[יב] (משלם) סלקא דעתך דכשמחזיר[יג] [משלם][יד] (מחזיר) הכפל עמו: רעהו

מתני׳ גז. אשטנציי״ל: **גמ׳ למעלה מעשרים אמה.** לא חזו לה אינשי ולא מפרסס ניסא ואתן לפרקומי ניסא בעינן:

הדרן עלך הכונס

מרובה. אין הגונב אחר הגנב כו׳. דכתיב[כ] וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב: **גמ׳ בטוען טענת גנב.** גנב בא וגנבו ודרשינן לקמן בשמעתין[כא] דחייבו רחמנא כפילא אם נשבע ומגלא שקרן: **לא קתני.** אלמא נהגי ד׳ וה׳ בטוען טענת גנב אם טבח ומכר: **מי קתני אין בין.** דהוי דוקא ולא שייר מידי: **קתני.** קלא דבריס שזו מרובה על זו ושייר: **שהוקשו לקרקעות.** דכתיב והתנחלתם אותם וגו׳ (ויקרא כה): **אין גופן ממון.** אלא גורמין לגבות ממון: דהא

מסורת הש״ס

א) [נ״כ כו. שבת כח.:], ב) נעיל כב. שבת כח.:, ג) נעיל ל., ד) [שבת כח.:], ה) שבת כח.:, ו) [לקמן סט.: ועי׳ תוס׳ לקמן מז.: ד״ה אין], ז) [לקמן סג.: קו.:], ח) [סוכה נד. וש״נ], ט) נ״מ מז.: שבועות מב.:, י) [לקמן קח.:], יא) [שמות כב.], יב) [דף סג.:], יג) [עי׳ תוס׳ מגיגה ח. ד״ה אמאי ותוס׳ תענית יג.: ד״ה מאי], יד) ר״מ,

תורה אור השלם

1. כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:

שמות כא לז

2. עַל כָּל דְּבַר פָּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

גליון הש״ס

מתני׳ החונני חייב. עיין לעיל דף מז ע״ב תוס׳ ד״ה ה״ג אמאי:

לעזי רש״י

אשטנציי״ל [אישטינציל״א]. ניצרון.

מוסף רש״י

גזי. גיזון, אשטינציל״ם (שבת כא.:) דיוקמא מן הכרזל כספסיפס מכה עליו (ב״ב כו.) פטיש. קורנס גדול של נפחים (שבת כא.:). **את הבירה.** בית גדול (לעיל כב.). **בעל גמל חייב.** אלא היה לו להגדיל בהמילתו שתכנס לתוות (שבת כא.:). **בנר חנוכה פטור.** תנוי, שכרגות פרסום מצוה הגיתה שם (שם) שמצוה להגיתה גרגות הרבים לפרקומי ניסא (לעיל כב.). **למעלה מעשרים אמה פסולה.** דלא אלמא כה עיגא למעלה מכ׳ אמה וליכא פרסומי ניסא (שבת כב.). **סוכה וכמבוי.** דתנן בהו בהיא בעיריונין (כ.) ומסכת סוכה (כ.). דספליי (שבת כב.).

הדרן עלך הכונס

משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כגנב עצמו, דנפקא ליה מגנב הגנב (לקמן סג.). **על כל דבר פשע.** סיפיה דקרא משמעי בטוען טענת גנב לו בגנב עצמו (ב״מ נז.).

מוסף תוס׳

א. דשייך לומר בה פסולה דלא מצי למימר בו ימעט. ר״מ. שהיא מן התורה. תוס׳ שבת כב ע״ב ד״ה גר מעכה. ב. ולהניח. תוס׳ שבת שם. ג. דאפי׳ למ״ד הנחה עושה מצוה (שבת כב ע״ב) צריך לכבותה ולהדליקה, שלא

מסורת הש״ס

ה) [נ״כ כו. שבת כח.:], ו) נעיל כב. שבת כח.:, ז) נעיל ל., ח) [שבת כח.:], ט) שבת כח.:, י) [לקמן סט.: ועי׳ תוס׳ לקמן מז.: ד״ה אין], יא) [לקמן סג.: קו.:], יב) [סוכה נד. וש״נ], יג) נ״מ מז.: שבועות מב.:, יד) [לקמן קח.:], טו) [שמות כב.], טז) [דף סג.:], יז) [עי׳ תוס׳ מגיגה ח. ד״ה אמאי ותוס׳ תענית יג.: ד״ה מאי], יח) ר״מ,

רבינו חננאל

[ערוך]: **מתני׳.** גץ היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק חייב. פי׳ אותן השברים שיוצאין מתחת הפטיש כשמכה [הנפח] על הברזל שבסדן נקראין גיצין.

הדרן עלך הכונס

פרק שביעי - [מרובה מידת תשלומי כפל ממידת תשלומי ארבעה וחמשה כול׳. דייקינן דשורין מידת [תשלומין] כפל תשלומי ד׳ ה׳, אלא שמידת כפל נוהגת בכל דבור ומידת תשלומי ד׳ ה׳ אינה נוהגת אלא] בשור ושה בלבד. שמע מינה דגנב עצמו, וטוען [טענת גנב, כגון שהפקיד אדם שור אצל] חבירו וגנבו הוא משל(ם) מי שהפקדון אצלו, וטען שנגנבה, כלומ׳ גנבוהו אחרים, ונמצא שהוא גנבו, דינו ודין הגנב עצמו שוה, חיים משלם תשלומי כפל, טבחו או מכרו משלם ד׳ ה׳]. לימא **מסייעא ליה לר׳ חייא בר אבא** כדמפרש בהן[גזול קמא (לקמן קו. ב)]...

בהכי, מי קאתני אין בין תשלומי כפל לתשלומי ד׳ ה׳... ב) כל דבר להיותן זה וזה שוין בו, כדתנן (מגילה ח. א) אין בין נדרים [לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותן] ונדבות אינו חייב באחריותן כש ג)... [כ]ל דבריהן שוין..[...ד) **אלא דבר** פשע בול׳. רבינו כל [דבר] המטלטל וגופו ממון ומיעטנו הקרקעות [והעבדים] ומיעטנו עוד השטרות וההקדשות. ופרכינן אי מה הפרט מפורש שור חמור שה, בהמה] טהורה ובהמה טמאה שפירש הכת׳ (ויקרא יא, ח; שם, לט-מ) בהן טומאה במגע ובמשא, אבל עופות דלית ...ה) במגע ולא במשא, לא.

ו) גל״ל ״ולא סלקא שמעתא, ונדחית״.

ז) גל״ל ״דמשמע דלא שייר תנא מידי, וללמד בשאר״. ג) גל״ל ״כשאמ׳ הרי זה, הא׳ ד) גל״ל ״מרובה קאתני, תנא ושייר״. ה) גל״ל ״בהן טומאה לא״.

יאמר הרואה לצורכו הוא דאדלקה. עיתוקן ב ע״ל תוד״ה קוסס. ד. כדבעי למימר השתא להאי לישנא. ר״מ. ה. מעלמא וטבח האחד שלא מדעת חבירו. ר״מ. ו. דלא קרינן ביה וטבחו כולו באיסור. ר״מ. ז. מכי יתן איש אל רעהו (שמות כב, ו). ר״מ. ח. [ן]בשלמא למ״ד (לקמן סג ע״ב) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב איצטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו, אלא למ״ד תרוייהו בטוען טענת גנב לא איצטריך. תוס׳ שבועות מב ע״ב ד״ה עב. ט. אבל קשה דאמאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל, דהתם לא שייך גלגול. תוס׳ שבועות שם. י. ותרוייהו מימעטי מעל כל דבר פשע. תוס׳ שבועות שם. יא. ששינה יחד התקוענה בינו ובין שדה חבירו, ודרך המסיג לעשות בסתר והוי עליה גנב. רבינו יהומן מלעיל. וטוען טענת גנב נמי שטוען שאחרים הסיגו הגבול ונמצא שהוא המסיג, וכגון שמינהו בקרקע לשומרה. ר״מ. ועי׳ שיטמ״ק בשם הר״מ מגרמיש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דהא כל חד וחד כלו ופרט באנפיה נפשיה דרשינן ליה. כלומר היכא דאיכא פרטי יתירי כל חד וחד מרבי כעין דיליה ולא דרשינן כולהו בהדי הדדי דליהוי כעין הפרט דשלמה לרבות בעלי חיים שאין נגילתן מטומאה כדאמר לקמן [סד:] כדתני דבי חזקיה שדי שור בין המצא למצא כו' שדי חמור בין המצא למצא אלמא כל חד וחד באפי נפשיה מדרש: **ג"כ.** דכעין הפרט בכל לדדין הוא דמייתי לא נכתוב אלא חד מהני פרטי דבעלי חיים וממרבי כעין הפרט כל שנגלתו מטומאה ומדכתב פרטי יתירי תנס עניין לרבות שאר בעלי חיים: **קדוש בבכורה.** כעין שור ושה הוא דמתרבי מכעין הפרט דחמור דדמי ליה בתלת לדדין בעלי חיים ובבכורה ובגלתו מטומאה אבל בני ואיל דלא דמי ליה אלא בתרתי לא להכי כתב שור דאם אינו עניין לו תנהו עניין לשאינו קדוש בבכורה דדמי מיהת בתרתי לפרטא ג"ח ובגלתו מטומאה ולעולם עופות לא: **ר"ג ר"ש לאתויי עופות שור וחמור שה למה לי לאתויי עופות: ואימא עזורין.** דדמי לפרטא קלת דיש טומאה בגבלתם קלת לטומא בבית הבליעה: **אבל עופות טמאים לא.** דלית בהו טומאה כדאיתא בחולין (ד' ק:) יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים אבית הבליעה ת"ל[ד] נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאינו אינו מטוס בל תאכל גבילה וטריפה יצא זה שאין אינו מטוס בל תאכל גבילה וטריפה אלא מטוס בל תאכל טמא: **פרי מפרי.** ולד מולד וגפן מחרגן למעוטי מיס ומלח וכמיהין ופטריות: **גידולי קרקע.** למעוטי דגים: **מבדי כפיב.** בראש הפרשה כלל ופרט כי יתן איש ודרשינן ליה בפרק הזהב [ב"מ מ:] לענין שבועת שומרין למימר דאין נשבעין אלא על כעין הפרט שמטלטל וגופו ממון: **ואי ס"ד באי על כל דבר פשע.** דאתא לענין כפל למידרשיה בכלל ופרט וקרא אתא ולא מתרבי לכפל אלא כעין הפרט לכתבינהו להני פרטי בקרא קמא ולדרוש כל חד באפי נפשיה כדקאמרת דהא בקרא קמא נמי כפילא כתיב אלא ש"מ האי כללא דקרא בתרא ריבויא הוא ולענין כפל [לא] דרשינן כלל ופרט וקרא קמא דכתיב ביה כלל ופרט לענין שבועה הוא דאתא דלכתיב בתריה[ה] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

ו) רעהו אמר רחמנא. ולא הקדש תימה לר"י ומאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל בטוען גנב הא ליכא שבועה בהקדש ומסקנא דנפיק כפל ושבועה מחד קרא ש"מ וא"ת דלקמן נפקא לן בפרקין (ד' עו.) למעט הקדש מוגזב מבית האיש ולא מבית הקדש וי"ל דהתם נמי לא מאיש קדשים דגבי הקדש נמי שייך לשון איש ולא משום דכתיב (שמות טו) ה' איש מלחמה[א] אלא משום דבכל דבר שהוא לשון זכר שייך לשון איש ואשה על לשון נקבה כגון אשה אל אחותה בקרסים (שם כו) אלא התם ה"פ מבית איש דשייך ביה רעהו כדכתיב ולא מבית הקדש ואגב דגבי גנב [ז] איצטריך למנקט האי ליטנא למידרש ולא מבית הגנב נקט ליה נמי לענין הקדש[ח]: **דהא כל חד וחד דרשינן כלל ופרט באפי נפשיה.** וא"ת והא לקמן גבי ונתת הכסף[ב] דרשינן כולהו פרטי בתחת ובפרק קמא דקדושין (ד' ח. ושם) גבי העניקה[ג] וי"ל כיון דכתיב על אבל פרטא כדכתיב על שור שה חמור על שה על שלמה ש"מ למידרש כל חד וחד פרטא באפי נפשיה אי נמי ע"כ אית לן למידרש כל חד פרטא באפי נפשיה ולמעט עופות דאי לאו הכי לשתוק מכולהו פרטי ולכתוב שלמה לחודיה ותו לא דמשלמה אתי כל מילי בין בעלי חיים בין אינם ב"ח מכלל ופרט וכלל דמשוס דהוו ב"ח לא גרעי והשתא בתחילה כשהקשה ואימא מה הפרט מפורש דבר שנגלתו מטומאה כו' הו"מ למפרך קושיא אחריתי לפי מה שסובר דאמרינן מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון לא לכתוב אלא שלמה לחודיה ולשתוק מכל שאר פרטי אלא הא עדיפא ליה למיפרך שמקשה דאפי' מה שאמר אין אמת: **דלא מטמא נבלתו.** כדממעט להו בתורת כהנים ובזבחים בפ' חטאת [העוף] (ד' פט:):

למה לי. להדר למכתב כללא אחריתא אלא לאו ש"מ כל ריבויא הוא לפי מאי דמסיק השתא

ח) (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומיהא שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל[ד] וכי תימא אלא הייתי דוחסו לכלל ופרט משום דאיצטריך לדדרשינן בשבועות (דף לט: ושם ד"ה מה) מה כליס שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהזהב (ב"מ דף מ: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להנך פרטי הכא והיכי הוה מצי למכתבינהו[ה] א"כ היינו ממעט עופות טמאים[ו] משבועה[ז] אלא ע"כ אם ממעטא מכפל ג"כ משבועה ממעטא[ח] ועוד מי הוה כתיב להו הכא לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא גבי שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושבועה וי"ל כסף או כליס כלכתיב בתריה[ט] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

ט) (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומיהא שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל[ד] וכי תימא אלא הייתי דוחסו לכלל ופרט משום דאיצטריך לדדרשינן בשבועות (דף לט: ושם ד"ה מה) מה כליס שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהזהב (ב"מ דף מ: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להנך פרטי הכא והיכי הוה מצי למכתבינהו[ה] א"כ היינו ממעט עופות טמאים[ו] משבועה[ז] אלא ע"כ אם ממעטא מכפל ג"כ משבועה ממעטא[ח] ועוד מי הוה כתיב להו התם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא גבי שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושבועה וי"ל כסף או כליס לא כלכתיב בתריה[ט] ונקרב בעל הבית וגו': **שלמה.** יש לה סימנים כדאמרינן בחלו מליאות [ב"מ דף מ.] מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים.** שאין לבעליס סימן בו שפטור מכפל: בחבירה

י) (לעיל) המטלטל וגופו ממון ולפי שדרשה זו שגורה בגמרא נקט בענין זה[ד]: **חד למעוטי קרקעות.** שטרות הוה ליה למעוטי בריש דאמר טפי למעוטי כדמוכח לקמן בפ' בתרא (ד' קח:) דלמאן דדרש ריבוי ומיעוטי לא הוה ממעטו אלא שטרות[יא]: **וחד למעוטי עבדים.** אע"ג דלעיל יליפינן עבדים מדאתקום לקרקעות[יב] הכא כיון דכתיב כל ריבוי[יג] בעי לכל חד מיעוט באפי נפשיה:

דבר שאינו מסויים. פירש הקונטרס דבר שאין לבעליס סימן בו וקשה מה לי יש בו סימן מה לי אין בו סימן ומפרש ריב"א כגון ההיא דתנן בשבועות הדיינין (שבועות ד' מב: ושם ד"ה על) אין נשבעין אלא על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין לאפוקי בית אלא מסרתי לך וכיס אלא והלה אומר מה שהנחת אתה נוטל אבל זה אומר עד החלון וזה אומר עד הזיז חייב ומנא ליה הא סברא אי לא משום דדרשינן משלמה[יד] ועוד היינו יכולין לפרש דבר המסויים[טו] כי ההיא דפרק הזהב (ב"מ ד' מז.) מה נעל דבר מסויים כו' לאפוקי חלי ריימון וחלי אגוז אלא וכן אמרינן לקמן (דף סד:) גבי דרשה דהמלא תמלא דאמר שדי חמור בין המצא למצא שאינו מסויים היינו חלי ריימון וחלי אגוז דממעטו להו מכפל ודבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמצרכי גבי חיוב שבועה מיפוק ליה ממשמעות דכי הוא זה יש ספרים דגרסי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים ואין נראה דמהיכא הוה ס"ד למעוטי דאיצטריך קרא לאתויי לאף על גב דממעטינן ליה לענין טוען טענת גנב מכפל בגנב עצמו מהיכא אתי אלא למעוטי גרס ואף על פי שנתמעט מגנב עצמו בפסוק הראשון אין למעט בכך בפסוק האחרון עד שימעטו הכתוב בהדיא דהא קרקעות ועבדים ושטרות איצטריך למעוטי ולא יליפינן מהדדי טו: והעדים

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש"מ לאתויי עופות ואימא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתני'[ט] [1] ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כללא כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כללא הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב [2] כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמי לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש"מ ריבויא הוא השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים על כל אבידה לבדר' חייא בר אבא [3] דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הטוען טענת גנב באבידה

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו

2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דבר וכו' לאפוקי חצי ריימון. עי' שבת דף נג ע"ב תוס' ד"ה אמלי: **באי"ד** הגרמי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עיין בהגלא"ש פ"ק דקדושין סי' ג:

רבינו חננאל

ושקלינן וטרינן, ומרבינן עופות טהורות דאית בהו טומאת ... ט) טמאה בבית הבליעה, משום דהא קרא (יחב) יתירא. אלא עופות טמאין דלית לבבילתן טמא... י), מנין שזה הדין נוהג בהן. ופרקינן, כלל הוא שדנין אותו בכלל ופרט, אבל כגון על כל דבר פ[שע ריבו]יא הוא, ואפילו עופות טמאין. ואקשינן, וכל היכא דכת' כל ריבויא הוא, והא גבי מעשר [דכת' כל ודר]שינן ליה בכלל ופרט, ודברים פשוטין הן. **שלמה למעוטי דבר שאינו** מסויים בטענ[...]. **על כל אבדה, לבדר' יוחנן דאמ' הטוען טענת גנב**

ט) תל"ל 'בבילה, שמביאין'. י) תל"ל 'טמאנה בכלל'.

א) לעיל נד: מזר לה: עיי"ש ס:, ב) ב"מ מז: שבועות מנ., ג) לעיל מ. לקמן קו:, ד) [ויקרא כב], ה) [שמות כב], ו) שייך לעיל:, ז) [לקמן סט:], ח) [ועיין תוספות בכורות יא. ד"ה וגובב], ט) ס"ל ב"ג, י) עיין בר"מ, כ) עיין רש"ל.

מוסף רש"י

פרי מפרי. ולד מולד, יין מענבים וסכר מתמרים, למעוטי מכהין וסטריות ומים ומלח לפיהו פרי מפרי (לעיל נד:) עגל נולד מאמו וכן שה, ומענבים מחרגים שזורעין בתרלגים (שרובין בז:). **וגדולי קרקע.** שטלן ניזוקין וגדילין מן הקרקע (שם) למעוטי דגים שאינן נקחין בכסף מעשר (לעיל נד:). **דכתיב כי יתן איש אל רעהו.** כסף או כלים לשמור וגו', פרשת שומר חנם היא, למעוטי בהמה[ל] (ב"מ נד.) פרשה דאשה בשומר חנם ומביא בשומר שכר ושלשת בשומ[ל], וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה, כדכתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו (שבועות מג.).

מוסף תוס'

א. דא"כ בכלל רעהו נמי הוה, דכתיב רעך ורע אביך אל תעזוב, הכ"פ מגרמשא בשעמ"ק. ב. דאיכא נמי פרטי טובא. ר"פ. ג. מיהו בקונטרס פירש דהכא אית לן למדרשיה כל חד באפי נפשיה כדדרשינן לקמן שדי שור בין המצא למצא שדי חמור וכו', ולא נהירא דלא דמי דהתם אין הפרטות בין הכללות דהמצא המצא, אבל הכא שכל הפרטות נכתבו יחד בין ב' הכללות א"כ יש לנו לדורשם כאחת כמו גבי ונתת הכסף. ר"פ, ועי' מהר"ם. ד. ומיהו שלמה ודאי היה צריך לכתוב גבי אם כסף או כלים למעוטי דבר שאינו מסויים. תוס' שלמן בשעמ"ק. וכ"כ במהרש"ל. ה. [הא] אי כתבינהו התם בההוא קרא. כ"פ. ו. אפילו. ר"פ. ז. [ו]לכך כתבינהו הכא בהאי קרא דעל כל דבר פשע דלא במעיט אלא מכפל. ר"פ. ח. דסברא הוא להיות להם דין אחד, ועוד דאשבועה נמי קאי האי קרא דעל כל דבר פשע דכתיב לעיל מינה ונקרב בעל הבית וגו' ואמרינן לקמן דלשבועה קאי. כ"פ. ט. אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב וכו'. תוס' ב"מ מ ע"ב סוד"ה כי יתן. וכי יתן איש לומר דאין נתינת קטן כלום (לקמן קו ע"ב) לשמור ולא לקרוע ולא לחלק לעניים כדדרשינן בהאי קרא בהחובל (לקמן צג ע"א). ר"פ. י. בתוס' שבועות מב ע"ב סוד"ה על כל: ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דבמדה זו נמי ממעטי כל הני. יא. אלא דסוף סוף קממעט בין שטרות בין קרקעות, דאיכא מיעוטא לכל חד וחד, ונקט קרקעות בריש איידי דנקט להו בריש לעיל כדדריש להו בכלל ופרט וכלל. ר"פ. יב. וכל שנתמעטו קרקעות נתמעטו עבדים. רשב"ם. יג. ואיכא למימר דרבי כל מילי. רשב"ם. יד. ונתמעטו כאן מפני שאין נשבעין עליהם. רשב"ם. טו. שלם. רש"י ב"מ מז סוע"ב. ולומר שעל דבר שאינו מסויים, שאינו שלם, אינו משלם תשלומי כפל. רשב"ם. טז. [ד]סלקא דעתך להחמיר טפי בטוען טענת גנב הקל, דנשבע לשקר, דהא טוען טענת גנב לא מחייב אלא בשבועה. ר"פ דף ס"ב ד"ה המלא, ועי' מהר"ם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והעדים מעידים אותו שאכלו. [8]אלמא נקט לרבותא אף על פי שאינו נקט שנגנבו לרבותא דאע"פ שהוא בעין חייב כפל כיון שטוען טענת גנב: **הרי אומר בטוען טענת גנב דבר הכתוב.** דנא זה וילמד על זה: **מגנב** הנגב. להגנב משמע המיוחד כמו העולה עולה (פסחים דף נח:) הילך המיומנת שכיך (חולין דף לא.): **ואידך** (ג) **הנגב לכדר' חייא בר אבא.** אע"ג דאמי דליס לריבוי ומאי למיעוט אין לחוש דהכל לפי סברת הדרש:

כשהוא

באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר [1]על כל אבידה אשר יאמר תנן התם ג)[8]היכן פקדוני אמר ליה אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [2]הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם [3]היכן פקדוני אמר לו גנבת משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל [7]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל [8]אבל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל [9]ואפי' טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל מנהני מילי דתנו רבנן [2]אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ה) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר אתה אומר בגנב עצמו או אינו אלא בטוען טענת גנב כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אמר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ישלם שנים ומנלן דבשבועה דתניא [3]ונקרב בעל הבית אל האלהים [4]לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מייתר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב ולמאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה אמר לך מבעי ליה לכדרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [5]דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר' חייא בר אבא מנא ליה אמר לך הקישא הוא [7]ואין משיבין על הקישא בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב גנב עצמו מנא ליה וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה [9]דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה

כשהוא

ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: **למעוטי טענת אבד.** אם טען נאבדה הימנו ועדים מעידים שגנבו פטור מכפל אפילו שנאמר **על כל אבידה וגו'.** ובטוען טענת גנב מוקמינן ליה להאי קרא לקמן בשמעתין: **תנן התם.** בהגוזל עליס [לקמן דף קח:]: **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וחזרו ואשם גזילות ואינו בא אלא על הודאת פיו דאע"פ דלא כתב בהחיא פרשה הודאה כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא[1] והתודו את חטאתם וגו' וחומש נמי אינו בלא אשם: **טענת אבדה.** אבד הימנו: **בשבועה.** לאחר שנשבע לשקר כדקתני משביעך אני: **בטוען טענת גנב.** בבעל הבית שטוען טענת גנב בפקדון זה כדכתיב[2] וגונב מבית האיש וגו' הכתוב מדבר ונקמר דאם אינו אומר אם לא ימצא הגנב ישלם שנים: **או אינו אלא בגנב עצמו.** שבעל הבית אומר טען ומצא הגנב שגנבו: **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב.** ולקמיה מוקמינן לה בטוען טענת גנב שנמצא הוא בעצמו [3] גנב הוי אומר דהאי קרא לעיל נמי כשנמצא בעל הבית שקרן קאמר ולקמיה פרכינן תרי קראי למה לי: **בגנב עצמו.** מגיד הכתוב שגנב משלם כפל: **או אינו אלא בטוען טענת גנב קאמר.** דאם נמצא הוא גנב משלם כפל: ה"ג **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם לא ימצא הגנב שאמר.** שטוען נגנבה כדכתיב וגונב מבית האיש: **אלא הוא עצמו גנבו.** ונקרב בעל הבית כלומר והוא כבר נשבע בדבר שלא שלח ידו מה כתיב אחריו על כל דבר פשע וגו' ישלם שנים[4]: **וממאי.** דהאי ונקרב בעל הבית לשבועה קאמר: **לשבועה.** שכיון שטוען וגונב מבית האיש ישבע שנגנבה ויפטר: **או אינו אלא לדין.** [5]לפרעון דשומר חנם שטוען נגנבה ישלם דהאי קרא בשומר חנם כתיב כדאמרי' בהשואל (ב"מ דף לד:): **שליחות יד למטה.** בשומר שכר שבועת ה' תהיה בין שיהא אם לא שלח וגו': **שליחות יד למעלה.** שנאמר **על כל אבידה וגו'.** ובטוען טענת גנב מוקמינן ליה להאי קרא לקמן בשמעתין: **תנן התם.** בהגוזל עליס [לקמן דף קח:]: **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וחזרו ואשם גזילות ואינו בא אלא על הודאת פיו דאע"פ דלא כתב בהחיא פרשה הודאה כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא[1] והתודו את חטאתם וגו' וחומש נמי אינו בלא אשם: **טענת אבדה.** אבד הימנו: **בשבועה.** לאחר שנשבע לשקר כדקתני משביעך אני: **בטוען טענת גנב.** בבעל הבית שטוען טענת גנב בפקדון זה כדכתיב[2] וגונב מבית האיש וגו' הכתוב מדבר ונקמר דאם אינו אומר אם לא ימצא הגנב ישלם שנים: **או אינו אלא בגנב עצמו.** שבעל הבית אומר טען ומצא הגנב שגנבו: **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב.** ולקמיה מוקמינן לה בטוען טענת גנב שנמצא הוא בעצמו [3] גנב הוי אומר דהאי קרא לעיל נמי כשנמצא בעל הבית שקרן קאמר ולקמיה פרכינן תרי קראי למה לי: **בגנב עצמו.** מגיד הכתוב שגנב משלם כפל: **או אינו אלא בטוען טענת גנב קאמר.** דאם נמצא הוא גנב משלם כפל: ה"ג **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם לא ימצא כמו שאמר.** שטוען נגנבה כדכתיב וגונב מבית האיש: **אלא הוא עצמו גנבו.** ונקרב בעל הבית כלומר והוא כבר נשבע בדבר שלא שלח ידו מה כתיב אחריו על כל דבר פשע וגו' ישלם שנים[4]: **וממאי.** דהאי ונקרב בעל הבית לשבועה קאמר: **לשבועה.** שכיון שטוען וגונב מבית האיש ישבע שנגנבה ויפטר: **או אינו אלא לדין.** [5]לפרעון דשומר חנם שטוען נגנבה ישלם דהאי קרא בשומר חנם כתיב כדאמרי' בהשואל (ב"מ דף לד:): **שליחות יד למטה.** בשומר שכר שבועת ה' תהיה בין שיהא אם לא שלח וגו': **שליחות יד למעלה.** נקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: **למעוטי טענת אבד.** אם טען נאבדה הימנו ועדים מעידים שגנבו פטור מכפל אפילו שנאמר **על כל אבידה וגו'.** כגנב עצמו דנפקא ליה מגנב הגנב: **הקישא הוא.** כיון דסמיכי להדדי הני קראי איתקש גנב וטוען טענת גנב להדדי מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר אף טוען טענת גנב דאיכא למיפרך מה לגנב עצמו שכן חייב כפל אלא שבועה תאמר בטוען טענת גנב שלריך שבועה אין משיבין על ההיקש כדאמרינן להא מילתא בהגוזל עליס (לקמן דף קו:). ואיכא דאמרי הקישא כדמפרש התם הואיל וגנב משלם כפל מה גנב טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה [9]דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה

לרבות

האלהים לשבועה. והכי קאמר אם לא ימצא כמה שאמר שנגנבה אלא הוא עצמו גנבה, והוא כבר נקרב אל הדיינין לשבועה ונשבע לשקר ואחר כך בא עדים, אשר ידעינון הדיינין ישלם כפל [ב"מ מא:]. **אתה אומר לשבועה.** קריבה לשבועה, **או אינו אלא לדין.** קריבה לדין, שמשעה שטען בגד"ש דגנבה, אע"פ שלא נשבע ישלם כפל אם בא עדים (שם) שכיון שבא לדין עמו וכפר לומר שגנבה, מיד יתחייב כפל אם בא עדים שהיא בידו (שמות כב ח). **אף כאן לשבועה.** למדנו שאין משלמין כפל ע"י טענת גנב אלא לאחר שבועה, וגם למדנו שנפטר מגנבה ואבדה בשבועה [ב"מ מא:]. **ואין משיבין על ההקישא.** אע"ג דאיכא למיפרך היא, דאתיה דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גז"ש והיקש מעצמו אלא אם כן למדה מרבו וכבר מרבו אלכה למשה מסיני (מנחות פב:).

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ג ועיין במ"מ טוש"מ סי' שנ:
ו ב מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ח ט סמג לאוין רמ:
ז ג מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ח טוש"מ שם:
ח ד מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ט י יח סמג שם:
ט ה מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה ג טוש"מ שם:
י ו מיי' שם הלכה ח טוש"מ שם:
יא ז מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' רלח סעיף ח:

רבינו חננאל

באבדה משלם תשלומי כפל, כגון שמצא אבידה והיא בידו וטען שנגנבה ונמצא שהוא גנבה משלם תשלומי כפל, והוא שנשבע. אבל אם לא נשבע אפילו זה אינו משלם תשלומי כפל. מנא הני מילי דתנו רבנן אם (שמות כב, ח) ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר, אתה אומ' כן או אינו אלא בטוען טענת גנב, כשהוא אומ' אם לא ימצא הגנב, בגנב עצמו הכתוב מדבר. תניא אידך אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר. שמע מינה דכל מאי דקתאני במתניתין עיקרה מן התורה. לפיכך אמרינן בגמרא מנא הני מילי, ופירשו בה פירוש הפסוק לברר כי הטוען טענת גנב [משו]לם, מפורש הוא בפסוק. ואמ' כי פירוש הפסוק אם לא ימצא הגנב, כמה שטען מי שהפקדון [אצלו ש]נגנב מידו, אלא אחר שנקרב בעל הבית אל האלהים ונשבע, ונמצא כי הוא גנבו, ישלם שנים. [ואקשינן] הך תנא ד[תניא] אידך דמפיק להני תרי קראי לטוען טענת גנב, תרי קראי למה לי. ופריק [חד] למעוטי [טענת אבוד, ש]לא משלם כפל מנא ליה, ואמרינן נפקא ליה מגנב הגנב, כלומ' היה לו [לכתוב] אם ימ[צא ...ב] לרבות כל גנב ואפילו טוען טענת אבד ונמצא שהוא גנבו אינו משלם שנים(ב) ...[ואיר]ך הנ[גנבו]... מיבעי לי לכדר' חייא בר אבה אמ' ר' יוחנן דאמ' הטוען טענת גנב בפקדון ושבח ומכר משלם אנ[רבעה ו]חמשה הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי ...ג) ה' אף הטוען טענת גניב אם טבח ומכר משלם ...ג) [למע]טי טענת אבוד. הא דר' חייא בר אבה אמ' ר' יוחנן ...ד) [ואין משיבי]ן על הקישא, כלומר הוקש טוען גנב לגנב ואין משיבין על [הקישא. ...] ומנא לן דטוען טענת גנב אינו משלם תשלומי כפל אלא ...ה) נמצא כי הוא גנבו דתניא (ב"מ מא, ב) ונקרב בעל הבית אל האלהים, לשבועה. ...ו) שליחות יד למטה שני' (שמות כב, י) שבועת יי"י תהיה בין שניהם ...ז) בשבועה אף שליחות יד האמורה למעלה בשבועי. ...ח) תרי קראי בטוען טענת גנב, [גנב] עצמו מנא ליה, וכי תימא ליתי בקל וחומר [מטוען] טענת גנב, מה טוען טענת גנב דיו לבא מן הד[ין] להיות כנדון, דיו לגנב להיות כטוען [טענת גנב] מה טוען טענת גנב אינו משלם כפל אלא אם [נשבע שנ]גנב אף גנב כך. והא קימא לן (לקמן סד, ב) [דחייב כפל] אף על פי שלא נשבע. ההילכך לא יכיל ליתי בקל וחומר. אמ' **רבא נפקא שהגנב משלם** ...ט) [מ]תנא דבי חזקיה ואמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כן וכול'.

מסורת הש"ס

א) לקמן קו. קח: שבועות מט., ב) ב"מ מא:, ג) [לקמן קו:] לעיל סב:, ד) [לקמן קו:] מנחות פב:], ה) [לקמן עה.], ו) [במדבר ה], ז) [שמות כב], ח) [ל"ל גנבו יעב"ץ], ט) [שמות כב], י) ע' רש"ל וכר"מ.

תורה אור השלם

1. על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים לרעהו: שמות כב ח
2. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים: שמות כב ו
3. אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: שמות כב ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' אם לא ימצא הגנב הוי אומר בטוען טענת גנב: (ב) תוס' ד"ה ולידך גנב הגנב כו':

מוסף תוס'

א. ה"ה גנבו ולא אכלו ו. ר"ש.

מוסף רש"י

באבידה. לפעוה עצמו על ידי גנב, שטוען נגנבה הימנו האבידה שנאלאמי ומצא שבידו הוא, משלם תשלומי כפל. בגנב עצמו, דדרשינן אם לא ימצא הגנב, אם לא ימצא כמו שאמר, אלא הוא עצמו גנבו, וכתיב בתריה ישלם שנים (לעיל נז.). היכן פקדונו. אמר לשומר חנם היכן שודי אמר ליה אבד (שבועות מט.). משלם את הקרן. וכפל לא, דאין כפל אלא בטוען נגנב, וחומש ואשם נמי לא שייכי אלא בשבועה, דכתיב בגזל הגר והתודו (לקמן קו. ובעי"ז קח:). הודה על פי עצמו. לאחר שבועה (לקמן קו.) אלא בא עדים, משלם קרן וחומש ראשם. כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שתודה ושב מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מט.). אמר לו נגנב כו' הודה מעצמו משלם קרן וחומש ראשם. אבל כפל לא, דמודה בקנס הוא (שם). ונקרב בעל הבית אל

לרבות שאר דברים. כל הני: אילו כן. לשון תשובת שאילה הן: **אף כל קדוש בבכורה.** ולא תמרני מדלשא אלא תמור הלכך מה היה לך להביא שלא נכתב חמור להכי כתב חמור דע"כ כלל ופרט (ג) **לשאר דברים אתי: והכל בכלל.** חייס דמשמע לרבות כל בעלי חייס למה לי: **מי כתיב שור.** בריש**א** והדר גזיבה דהוה ליה פרט וכלל דיממא הכל בכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט גזיבה ושור כתיב דהוה ליה כלל ופרט ושור אין מידי אחרינא לא: **וכי תימא אילו נאמר קאמר.** אילו נאמר שור בריש**א** והדר גזיבה לא היה צריך לכתוב יותר ולמה לא נכתב כן: **אילו נאמר שור וגזיבה.** בתמיה. הא ודאי ה"ל פרט וכלל ושפיר קשיא לי' ומאי אילו כן קמהדר ליה: **אלא דדכתיב קאמרי.** בתמי'. גזיבה ושור הא הוה ליה כלל ופרט ומאי הכל בכלל דקא קשי' לי' ומאי מה הפרט מפורש דמהדר ליה הא כלל ופרט לא מרבי מידי: **אחייס סמיך.** גזיבה דה"ל כללא קמא סמיך ליה אחייס דהוי כללא בתרא ודריס בכלל ופרט וכלל וסיפא דקתני ויאמר גזיבה שור ושה וחמור והכל בכלל הוא"ל ואחייס סמיך ליה מאי קשיא לי' הא טפי לא כתיב אם המצא תמצא קשיא ליה כדאמר במסקנא ומיהו אפסקיה גמרא למילתי' דרבא בפרכי אחריתי ולא שבק לאסוקיה למילתי': **והא לא דמי כללא בתרא.** דלא כייל אלא בעלי חייס לכללא קמא דמשמע כל דבר: **הא תנא דבי רבי ישמעאל.** בשילהי אלו טריפות(ג): **והכי קא קשיא ליה.** לתנא דבי מזקיה בסיפא דמילתא: **אם המצא תמצא.** דמשמע ריבויי למה לי. והשת' קא מפרש לה רבא לכולא מתני': **הכל בכלל.** דמתרני כל כעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון: **הא מה אני מקיים גזיבה.** דדרשינן בכלל ופרט לרבות כל דבר: **יאמר גזיבה ושור ושה וחמור וחייס והכל בכלל.** אם המצא תמצא ל"ל ומשני אילו כן הייתי אומר אף כל ב"ח להכי אינטריך אם המצא תמצא למימר דלאו מגזיבה וחייס דרשינהו לכלל אלא מאם המצא תמצא ושדינהו לכל הני פרטי ביניייהו כדמפרש לקמן [נ"ב]: הדר פריך תנא דבי חזקיה **מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חייס הרי בעלי חייס אמור.** כלומר מקרא בהדיא נפקי ולאו מכלל ופרט הלכך מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר ואכתי המצא תמצא למה לי. והכי מסקנא דתנא דבי חזקיה: כי הא דגוזא דהכי מסיק מילתיה שפיר: **יאמר** גזיבה ושור וחיים והכל בכלל. שאל הר"ר אשר מלוני"ל את ר"י היכי ס"ד דמגזיבה שור וחייס מרבינן כל דבר ולא (ד) יהיה אלא פרט וכלל דלא הוה מרבינן מיניה אלא ב"מ[א] והשתא בעי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי ממאי דמשמע כללא בתרא והשיב לו ר"י כיון דלא מסיק אכתי אדעתיה לד קדושה בבכורות וקרב לגבי מזבח א"כ אם נאמר מה הפרט בבכורה מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי[ה] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אמר מר יאמר שור וגזיבה מי כתיב שור וגזיבה גזיבה ושור הוא דכתיב וכי תימא אילו נאמר קאמר אילו נאמר שור וגזיבה ומי מצית אמרת מה הפרט מפורש הוה שור פרט וגזיבה כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי אלא כדכתיב קאמרי גזיבה ושור מי מצית אמרת הכל בכלל או מה הפרט מפורש הוה ליה גזיבה כלל ושור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא אמר רבא תנא אחיים קא סמיך ליה וכלל ופרט וכלל קא"ל והא לא דמי כללא בתרא לא אמר רבא תנא[ו] דבי רבי ישמעאל הוא דכה"ג דריש כללי ופרטי והכי קא קשיא ליה אם המצא תמצא למה לי יאמר שור וגזיבה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח מה יש[ח] להביא שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר גזיבה ושור ושה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בבכורה אף כל דבר בבכורה מה יש לך להביא חמור [כשהוא אומר חמור] הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר גזיבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חיים הרי[ט] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל

כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי[י] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל אי

אמר מר יאמר שור וגזיבה. מקשינן עליה מי כתיב קרא הכי, קרא הכי הוא דכתי' אם המצא תמצא בידו הגזיבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם. וכי תימא הכי קאמ' אלו נאמר שור וגזיבה הייתי דן כך וכך, וכי איפשר לומר כך, והלא אלו כתי' קרא שור וגזיבה וההה ליה שור פרטא וגזיבה כללא, ופרט ואחר כך כלל איתרבי ליה כל מילי, חיים למה לי. וכי תימא לא דריש אלא לקרא דכתי' גזבה ושור, או הכי הוה ליה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, שור אין מידי אחרינא לא. אמ' **רבא, תנא אחיים** דכתיב בסופא דקרא הוא דסמוך, ודרוש ליה בכלל ופרט. ואקשינן, כללא קמא הגזבה דמשמע כל דבר ואפילו דבר שאין בו רוח חיים, כללא בתרא חיים דמשמע בעלי חיים בלבד. וכיון דלא דאמי כללא קמא לכללא בתרא, היכי דיינינן להו בכלל ופרט וכלל. ופרקינ', תנא דבי ר' ישמע' דדריש כללות ופרטות כי האי גונא. והכי קא קשיא ליה להאי תנא, כיון דכי דרישנא ליה להאי קרא הכי מיתברי ליה כל מילי, אם המצא תמצא בידו הגזבה למה לי. והכי פשיט, לא מיתברי להו כל מילי דאיכא למיפרך והכי [קא] פשיט אלו נאמר גזבה שור וחיים הכי דיינינן ליה הכי כלל ופרט וכלל ואי אתה דן אלא כעין [הפרט] מה הפרט מפורש דבר הקרב על גבי המזבח, אף כל דבר הקרב על גבי המזבח, מה יש להביא, שה. כשהוא אומ' בפסוק שה (רישא) [הרי שה] אמור, הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר. ויאמר גזיבה שור ושה וחיים כול'. וכולם דרישתין כענין הזה. **ואסיקנה**, ויאמר גזיבה כלל, שור שה וחמ[ור] ופרט, חיים חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מפורש מבעלי חיים ...ין אף אני אביא כל בעלי חיים. ואם תאמר מה לפרט שכן דבר הקדוש בבכורה שאר בעלי [חיים] שאינן קדושין בבכורה מנין. כשהוא אומ' חיים דנין אותו בפרט וכלל, ואיתרבו ליה[ן] שאר בעלי חיים. ומה אני מקיים גזיבה, לרבות כל דבר.

(א) [בעלי חיים], (ב) זמים ד: מ: מולין פו. [כריתות כא.], (ג) [חולין סו.], (ד) וא"כ אינו יכול לומר הלכ' הטוב שבהם. העתק מחילופי גרסאות, (ה) ותימה מדלא מר' לרבות אלא תמור אלכך לומר דבדבר וכו' דמבעיי' ליה לכתתני ידו כו' ולימוד דהמצא תמצא אי תמצא תמצא לא משמע ליה וכדפירשו התוספות לקמן. העתק מחילופי גרסאות,

הגהות הב"ח

(א) נמ' מה יש לך להביא שה: (ב) שם כשהוא אומר חיים הרי בעלי חיים: (ג) רש"י ד"ה אף כל וכו' כלל ופרט וכלל לשאר: (ד) תוס' ד"ה יאמר וכו' ולא יהא אלא פרט: (ה) בא"ד מתיאב לפי' ר"י וכו' לימוד שיהיה הכל בכלל חיים תא' קמאני וכו' וה"ל מכח פרטות בא לרבות בכלל חיים אילו לאו:

מוסף תוס'

א. [ד]הא כללא חיים כתיב ואין בכלל אלא בעלי חיים. רשב"ם. ב. [נ]ה"ק והא לא דמי לפי פשט הלשון, דלא משמע חיים אלא בע"ח, וכיון דהיינו מפרשים גזיבה וחיים במשמעות פשט שלהם אין לעשות ממנו כלל אחרון. רשב"ם. ולכך צריך לתרץ הא תני דבי רבי ישמעאל [הוא וכו']. תוס' שאנן נשימע"ק. ג. שאמר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בע"ח. תוס' שאנן. ד. והמקשה חודר. תוס' שאנן. ה. במנע ובמשא. ר"ש. ו. וכ"ת שה למה לי, משור וחמור וחיים נפקא, דמחמור נפקא דבר הקדוש בבכורה אייתר ליה שור לרבויי כל דבר שנבלתו מטמאה במגע ובמשא וא"כ שה למה לי, אבתי איכא למימר דאתא לאתויי עופות טמאים, דהו"א טהורים דווקא שיש בהם טומאה בבית הבליעה מיהא, אבל עופות טמאים לא כדמסיק תלמודא לעיל (סג ע"א). ר"ש. ז. דלא אמרינן דברה תורה כלשון בנ"א אלא היכא דאי דרשינן ליה המדרש מכחיש פשטיה דקרא כגון הענק תעניק לו דאי דרשינן הענק תעניק מכל מקום הוא מכחיש המקרא דכתיב אשר יברכך ה' אלקיך תתן לו דמשמע דוקא נתברך הבית בגללו. רבינו יפעיה בשימע"ק. ועי' תוס' ב"מ נא ע"ב ד"ה דברה תורה ותוס' ממות יז ע"ב ד"ה מאי. ח. דאל"כ כל הני פרטי למה לי כדפריך בסמוך. הלש"ם בשימע"ק. ט. אבל על שינויא דרבא לא קשיא הך פירכא, כי חזקיה לא בא אלא להקשות המצא תמצא למה לי כל מאי דבעית למילף מהמצא תמצא מצית למילף מגזיבה וחיים, ותלמודא הוא דשני דאית ליה פירכא ואיצטריך המצא תמצא. הלש"ם בשימע"ק. ועי' מהר"ם.

מי

חיים לשאין בעלי חיים אבל בתחלה שהיו לו טעמים אחרים לא חושש אם לא נחלק והשתא איצטריך המצא תמצא לרבות שאין בעלי חיים ופריך מה יש לך להביא בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור ולמה לי כל הני פרטי הא מה אני מקיים גזיבה פירוש כלל ופרט וכלל לרבות כל דבר ועוד שאלו דאמאי הוצרך לומר מה הפרט מפורש ב"מ ה"ל למימר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא[ז] לאתויי עופות טהורים ולא הוי מני לאקשויי תו כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור כו' ושפיר איצטריך המצא תמצא[ח] ואור"י דסובר זה התנא שאין לנו לתלות זה הדבר בלב טומאה[ט] כיון שטומאה חלוקה יותר מדאי שזה במגע ובמשא וזה בבית הבליעה דוקא ועוד שאלו למה ליה לרבא למימר דאם המצא תמצא קא קשיא ליה ולריך להפוך דברי הברייתא ולומר גזיבה ושור לימא דחזקיה אתא לפרושי למה כל הני פרטי ואאם המצא תמצא סמיך ס"ל דאמרי בשני כללות הסמוכי' זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרטו וה"ק יאמר המצא תמצא ושור וגזיבה והכל בכלל אבל המצא תמצא לא חשיב להו שני כללות דדברה תורה כלשון בני אדם ומשני דמשור לחודיה ועם שני כללות לא אתי ומסיק ויאמר המצא תמצא ושור וחמור ושה וגזיבה והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש ב"מ והשתא מסיים שפיר כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר והוי אתי מסקנא דברייתא שפיר דלפי מה שמפרש רבא דהמצא תמצא קא קשיא ליה אין מתרץ בברייתא עצמה כלום וגם מה שמזכיר שור קודם לגזיבה הוה אתי נמי שפיר והשיב לו ר"י חדא דאין לומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח וקדוש בבכורה הא ע"כ כיון דסבר אלי' תנא דשני כללות הסמוכים זה לזה בריבה ומיעט וריבה דיינינן ליה[י] א"כ משני כללות הוה מרבינן כל דבר דהא ליכא למימר הטל פרט ביניהם כבני מערבא דא"כ תקשה ליה שה למה לי כדפריך בסמוך[כ]:

מי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות